

Sygn. akt I PK 339/16

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa M. S.
przeciwko [...] Bank [...] Spółce Akcyjnej Oddział [...] w P.
o przywrócenie do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 lutego 2017 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w P.
z dnia 26 czerwca 2015 r., sygn. akt V Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od [...] Bank [...] Spółki Akcyjnej Oddziału [...] w P.
na rzecz M. S. kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

[...] Bank [...] S.A. Oddział [...] w P. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 26 czerwca 2015 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: art. 378 § 1 k.p.c., przez wyjście poza granice apelacji powódki, wyznaczone zarzutami naruszenia prawa procesowego (tj. granicami zaskarżenia), a które sprowadzały się jedynie do zarzutów niezgodności ustaleń faktycznych z materiałem dowodowym zebrany w sprawie, natomiast Sąd Okręgowy mimo to rozszerzył swoją funkcję kontrolną na

badanie prawidłowości powierzenia pracownikowi innej pracy - choć apelacja takich zarzutów nie zawierała, co w konsekwencji stanowiło potem podstawę wyroku reformatoryjnego Sądu drugiej instancji; art. 386 § 1 k.p.c., przez uwzględnienie apelacji powódki i zmianę wyroku Sądu Rejonowego na jej korzyść - mimo braku rzeczywistych podstaw do wydania takiego orzeczenia z powodu całkowitej bezzasadności apelacji; a także naruszenie prawa materialnego, a mianowicie: art. 45 § 1 k.p., przez błędną wykładnię i bezzasadne uznanie, że rzekome naruszenie przez stronę pozwaną art. 42 § 4 k.p., przy powierzaniu powódce innej pracy, skutkowało uznaniem przedmiotowego wypowiedzenia za nieuzasadnione, a ponadto, że wypowiedzenie umowy o pracę przez pozwanego było również nieuzasadnione, gdyż naruszało zasady współżycia, nie uwzględniało interesów pracownika, stanowiło nadużycie prawa przez pracodawcę; art. 42 § 4 k.p., przez jego niewłaściwe zastosowanie do sytuacji, w której przedmiotem sporu było uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia umowy o pracę, a nie ocena powierzenia powódce innej pracy, w związku z czym Sąd Okręgowy dokonał błędnej subsumcji tej normy prawnej do stanu faktycznego związanego z wypowiedzeniem umowy o pracę; a ponadto że powierzenie powódce (dotychczas zatrudnionej w Oddziale Banku w S.) pracy w Oddziale Banku w P., z zakresem obowiązków na stanowisku doradcy, poszerzonego o czynności kasjerskie, nastąpiło bez „uzasadnionej potrzeby” pracodawcy. „Sąd Okręgowy uznał, iż zagrożenie nie wykonania planu sprzedaży przez Oddział Banku w S. nie było wystarczającą przyczyną; stanowiło taką „samą pracę” jak w oddziale S. i nie stanowiło „innej pracy” w rozumieniu § 4 art. 42 k.p., pomimo iż powódka w sposób stanowczy zajmowała odmienne stanowisko w tym zakresie; nie mogło nastąpić w trybie powierzenia innej pracy z uwagi na „zmianę miejsca pracy” (odległość S.- P.. 12 km)”; art. 30 § 4 k.p., przez błędną wykładnię i bezzasadne przyjęcie, że przyczyna podana w wypowiedzeniu umowy o pracę nie była przyczyną rzeczywistą, konkretną i prawdziwą.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania „ze względu na jej oczywistą zasadność [...] a to z uwagi na zarzuty podniesione w punkcie II petitum skargi, uzasadnione rażącym naruszeniem przez Sąd Okręgowy prawa materialnego oraz naruszeniem przepisów o obowiązku Sądu rozpoznania sprawy w granicach apelacji”. Wskazał nadto, że „przyjęcie skargi do rozpoznania jest

uzasadnione ze względu na wystąpienie istotnego zagadnienia prawnego, które wymaga rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy [...] a mianowicie: czy oparcie orzeczenia reformatoryjnego sądu odwoławczego w sprawie o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia umowy o pracę (art. 45 § 1 k.p.), którego wyłączną i jedyną przyczyną było bezsporne i bezpodstawne powstrzymanie się pracownika od wykonywania podstawowego obowiązku świadczenia pracy - na przyczynach uprzedniego oddelegowania do tej pracy (art. 42 § 4 k.p.) może usprawiedliwiać niesubordynację tego pracownika i prowadzić do uznania wypowiedzenia za nieuzasadnione?”.

Powódka M. S. w odpowiedzi na skargę wniosła o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania, względnie o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1254 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi

uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Gdy idzie o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., to trzeba wskazać, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego oraz doktryny istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno zatem przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie – wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Z przedstawionego przez wnoszącego skargę istotnego zagadnienia prawnego musi jednak wynikać, jaki jest konkretny problem prawny, na czym polegają istotne wątpliwości (na przykład interpretacyjne). Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883).

Wymagań tych skarżący nie spełnił, gdyż przedstawiona jako istotne zagadnienie prawne kwestia nie stanowi skonkretyzowanego problemu prawnego o

charakterze generalnym i abstrakcyjnym, którym mógłby zająć się Sąd Najwyższy. Skarżący nie formułuje wątpliwości dotyczących przywołanego przepisu, lecz pyta o możliwość uznania wypowiedzenia umowy o pracę za nieuzasadnione (art. 45 § 1 k.p.) w przedstawionym stanie faktycznym, w którym na dodatek zakłada – wbrew ocenie Sądu drugiej instancji - że odmowa wykonywania obowiązków przez powódkę była bezpodstawna (Sąd Okręgowy przyjął, że „zmiana miejsca pracy stanowiącego integralną część umowy o pracę mogła nastąpić [...] wyłącznie w drodze wypowiedzenia warunków pracy, a nie w trybie powierzenia innej pracy, o której mowa w art. 42§ 4 k.p.” oraz że „powódka miała [...] obowiązek prawidłowo i sumiennie realizować czynności doradcy-kasjera w Oddziale w S., a nie w P..”).

Odnosząc się natomiast do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecnictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494, z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Takiego wyводу we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania brak, a jedynie

sygnalizacyjnie wskazuje się na przekroczenie przez Sąd drugiej instancji granic apelacji. Można też zauważyć, że, odnosząc się do podstaw kasacyjnych, skarżąca zdaje się w sposób niedopuszczalny utożsamiać podstawy skargi kasacyjnej (naruszenie określonych przepisów) z okolicznościami uzasadniającymi przyjęcie jej do rozpoznania. Tymczasem ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, że takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Dodać też trzeba, że przez granice apelacji, o których mowa w art. 378 § 1 k.p.c., należy rozumieć granice, w których sąd drugiej instancji może i powinien rozpoznać sprawę na skutek jej wniesienia. Określają je sformułowane w apelacji zarzuty i wnioski, granice zaskarżenia, a także granice kognicji sądu apelacyjnego. W tak zakreślonych granicach apelacji mieści się rozpoznanie wszystkich prawnomaterialnych aspektów sprawy niezależnie od postawionych zarzutów. Sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest więc związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiązać go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., zasada prawna, III CZP 49/07, OSNC 2008 nr 6, poz. 55).

Podkreślić też należy, że jeśli podstawę wypowiedzenia umowy o pracę pracownikowi stanowi odmowa wykonywania przez niego innej odpowiedniej pracy wynikającej z oddelegowania (art. 42 § 4 k.p.), to sąd jest nie tylko uprawniony, ale i zobligowany do badania, czy odmowa wykonywania powierzonych na tej podstawie obowiązków była uzasadniona przez pryzmat naruszenia przez pracodawcę powyższego przepisu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 lipca 2003 r., I PK 269/02, OSNP 2004 nr 16, poz. 280 oraz z dnia 11 stycznia 2011 r., I PK 157/10, LEX nr 737370, a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 1999 r., OSNAPIUS 2001 nr 7, poz. 225, w którym podkreślono, że pracownik może odmówić wykonania polecenia, które wykracza poza ramy przyznanego pracodawcy prawa, w tym wynikającego z art. 42 § 4 k.p.).

Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jej skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 12 ust. 1 pkt 1 w związku z § 13 § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.).

l.n